

9. VNĚJŠÍ HLEDISKA

9.1 Dohoda o Evropském hospodářském prostoru

- *Dohoda o Evropském hospodářském prostoru je uzavřena mezi Evropským společenstvím a Islandem, Lichtenštejnskem a Norskem. Tato dohoda rozšiřuje jednotný trh i na tyto tři státy ESVO.*

9.1.1 Základní prvky dohody

Dohoda o Evropském hospodářském prostoru, která platí od 1. ledna 1994, se týká všech směrnic nového přístupu a dalších právních předpisů Společenství a souboru právních předpisů (*acquis*) relevantních pro volný oběh výrobků. Rozšiřuje tedy jednotný trh i na tzv. státy EHP ESVO: Island, Lichtenštejnsko a Norsko.

Cílem Dohody o EHP je vytvoření dynamického a homogenního Evropského hospodářského prostoru založeného na společných pravidlech a stejných podmínkách soutěže. Dohoda je průběžně doplňována o rozhodnutí Společného výboru EHP podle změn v příslušných právních předpisech Společenství. Za účelem dosažení a zachování jednotné interpretace a jednotného uplatňování dohody byl ustaven Soudní dvůr ESVO a Dohlížející orgán ESVO.

Udělená práva stejně jako povinnosti uložené členskými státy, či jejich veřejnoprávním subjektům, podnikům či jednotlivcům v jejich vzájemných vztazích jsou podle Dohody o EHP chápány tak, že jsou stejně udělena či uložena i státům EHP ESVO. Tím je zajištěno, že se na státy EHP ESVO a jejich hospodářské subjekty vztahují stejná práva a povinnosti jako na jejich protějšky ve Společenství. Směrnice nového přístupu jsou například používány přesně stejným způsobem v zemích EHP ESVO jako v členských státech, ačkoliv administrativní postupy týkající se notifikačních orgánů a ochranné doložky jsou upraveny. Veškeré pokyny použitelné podle této příručky v členských státech platí i pro státy EHP ESVO.

Pro účely Dohody o EHP jsou odkazy na Společenství nebo na společný trh v právních aktech EU/EHP chápány jako odkazy na území smluvních stran. Výrobek tedy není uveden jen na trh Společenství, ale i na trh zemí EHP.

Dohoda o EHP zajišťuje těsnou spolupráci mezi Komisí a správními orgány států EHP ESVO. Komise neformálně žádá o posudky odborníků z těchto států stejným způsobem jako posudky odborníků z členských států. Byla zahájena i těsná spolupráce mezi výbory pomáhajícími Komisi v její práci. Rada EHP se schází dvakrát ročně. Pravidelně se schází i Společný parlamentní výbor EHP a Konzultační výbor EHP.

9.1.2 Notifikace orgánů

Postupy notifikace orgánů pro posuzování shody ze států EHP ESVO byly založeny na ustanoveních Dohody o EHP. Požadavek na přidělení identifikačního čísla je nejprve předložen Sekretariátu ESVO (stejným způsobem notifikace jako ve Společenství). Sekretariát ověří formální správnost a předá žádost o identifikační číslo (nebo o rozšíření použití identifikačního čísla na nové směrnice či úkoly) Komisi. Komise přidělí číslo a prostřednictvím Sekretariátu jej sdělí notifikující zemi. Po tomto kroku učiní stát EHP ESVO oficiální oznámení ostatním státům EHP ESVO, Dohlízejícímu orgánu ESVO a Sekretariátu. Dohlízející orgán prozkoumá notifikaci a informuje Komisi, která spravuje aktualizovaný seznam notifikovaných orgánů členských států a států EHP ESVO, a zveřejní jej v Úředním věstníku Evropských společenství.

Jakmile notifikovaný orgán přestane plnit požadavky nebo své povinnosti, stát EHP ESVO má povinnost notifikaci zrušit. Členský stát musí tyto informace rovněž zveřejnit a informovat ostatní státy EHP ESVO, Dohlízející orgán ESVO a Sekretariát. Dohlízející orgán informuje Komisi o zrušení notifikace, Komise poté aktualizuje seznam notifikovaných orgánů.

9.1.3 Postup podle ochranné doložky

Dohlízející orgán ESVO odpovídá za prověření oznámení ze států EHP ESVO týkajících se ochranné doložky. Orgán vede konzultace se všemi dotyčnými stranami a vyměňuje si s Komisí informace ohledně postupu v daném případě. Orgán předává svá rozhodnutí státům EHP ESVO a Komisi k dalším krokům. Jestliže se stát EHP ESVO takovým rozhodnutím neřídí, může dát Dohlízející orgán podnět k zahájení postupu o porušení.

V případě, že členský stát uplatní ochrannou doložku, předpokládají se konzultace mezi Komisí a Dohlízejícím orgánem. Komise sdělí své rozhodnutí Dohlízejícímu orgánu ESVO, který je předá státům EHP ESVO k dalším krokům. Jestliže se stát EHP ESVO rozhodnutím neřídí, může dát Dohlízející orgán podnět k zahájení postupu o porušení.

9.1.4 Dohody o vzájemném uznávání a protokoly o evropském posuzování shody

Mandát Rady udělený Komisi k projednávání dohod o vzájemném uznávání a protokolů o evropském posuzování shody vyjadřuje záměr, aby třetí země, jichž se dohody a protokoly týkají, uzavřely se státy EHP ESVO paralelní dohody a protokoly ekvivalentní těm, které byly uzavřeny se Společenstvím a které, pokud možno, vstoupí v platnost ve stejný den¹⁸⁹⁾.

Systém paralelních dohod a protokolů oficiálně zaručuje dotyčné třetí zemi stejný přístup na trhy v Evropském hospodářském prostoru pro výrobky, na něž se vztahují dohody o vzájemném uznávání či protokoly o evropském posuzování shody. S ohledem na praktické provádění těchto dohod a protokolů budou pořádána setkání Společného výboru s dotyčnými třetími zeměmi.

¹⁸⁹⁾ O dohodách o vzájemném uznávání viz oddíl 9.2., o protokolech o evropském posuzování shody viz oddíl 9.3.

9.2 Dohody o vzájemném uznávání

- *Dohody o vzájemném uznávání jsou uzavřeny mezi Společenstvím a vládami třetích zemí, které jsou na srovnatelné úrovni technického vývoje a mají slučitelný přístup k posuzování shody.*
- *Tyto dohody jsou založeny na vzájemném uznávání certifikátů, označení shody a protokolů o zkouškách vystavených orgány pro posuzování shody jedné strany v souladu s právními předpisy druhé strany.*

Společenství se ve svých vztazích s třetími zeměmi snaží na základě článku 133 Smlouvy o ES podporovat mezinárodní obchod s regulovanými výrobky, a to zvláště uzavíráním dohod o vzájemném uznávání (MRA – Mutual Recognition Agreements).

Dohody MRA směřují k tomu, aby každá ze stran uznávala zprávy, certifikáty a značky, které jsou v souladu s jejími vlastními právními předpisy. Tyto zprávy, certifikáty a značky jsou vystavovány a vydávány orgány pověřenými druhou stranou podle dohody MRA o posuzování shody v oblasti (oblastech), na niž (na něž) se vztahuje dohoda MRA. Toho lze dosáhnout díky tomu, že dohody MRA obsahují všechny požadavky obou stran na posuzování shody, které jsou nezbytné k získání úplného přístupu na trh¹⁹⁰⁾, a díky tomu, že výrobky jsou hodnoceny v zemi výroby ve vztahu k regulačním požadavkům druhé strany.

Dohody MRA se týkají celého území stran, aby byl zaručen zcela volný pohyb výrobků s certifikátem shody, zvláště s ohledem na státy s federální strukturou. Všeobecně platí, že dohody MRA jsou omezeny na výrobky, které mají svůj původ na území druhé strany¹⁹¹⁾.

Dohody MRA se vztahují na jednu či více kategorií výrobků nebo sektorů v regulované oblasti (v oblasti působnosti platných směrnic nového přístupu či dalších směrnic technické harmonizace, a v určitých případech i neharmonizovaných vnitrostátních předpisů). V zásadě mají dohody MRA pokrývat všechny průmyslové výrobky, u nichž předpisy alespoň jedné ze stran vyžadují posouzení shody třetí stranou.

Dohody MRA sestávají z rámcové dohody a sektorových příloh. V rámcové dohodě jsou stanoveny základní zásady tradiční dohody. Sektorové přílohy specifikují zvláště rozsah a působnost, regulační požadavky, seznam pověřených orgánů pro posuzování shody, postupy a státní orgány odpovědné za pověření těchto orgánů, a popřípadě i přechodná období. Další sektorové přílohy mohou být dodatečně přidány.

¹⁹⁰⁾ Toto je základní rozdíl oproti subdodavatelským smlouvám, u nichž jsou uplatnitelné jen některé postupy, například zkoušky.

¹⁹¹⁾ Podle některých dohod MRA nemusí platit pravidlo původu (např. dohody s USA a s Kanadou).

Dohody MRA nejsou založeny na nezbytnosti vzájemného uznání norem či technických předpisů druhé strany, ani na pojmání právních řádů obou těchto stran jako ekvivalentních. Dohody MRA však mohou otevřít cestu k harmonizovanému systému normalizace a certifikací stran. Oba právní řády by však měly být zpravidla schopné zajistit srovnatelnou úroveň s ohledem na ochranu zdraví, bezpečnosti, životního prostředí či dalších veřejných zájmů. Kromě toho dohody MRA zvyšují průhlednost regulačních systémů, jelikož tyto různé systémy jsou předvedeny druhým zemím a musí vykazovat koherenci.

S ohledem na různé podmínky a zájmy třetích zemí a Společenství byla Komise v roce 1992 pověřena k jednáním s následujícími zeměmi: Spojené státy, Japonsko, Kanada, Austrálie, Nový Zéland, Hongkong, Izrael, Singapur, Filipíny, Jižní Korea a Švýcarsko.

V současnosti (květen 1999) Komise dokončila jednání s Austrálií, Novým Zélandem, Spojenými státy, Kanadou, Švýcarskem a Izraelem¹⁹²⁾ a jedná s Japonskem. Všechny uzavřené dohody MRA obsahují závazky dále pokračovat v jednáních.

9.3 Protokoly o evropském posuzování shody

- *Protokoly o evropském posuzování shody mají být uzavřeny mezi Evropským společenstvím a vládami kandidátských zemí střední a východní Evropy žádajícími o přistoupení (Maďarska, Polska, České republiky, Slovinska, Estonska, Rumunska, Bulharska, Slovenska, Litvy a Lotyšska).*
- *Cílem protokolů o evropském posuzování shody je podpořit postupné přizpůsobení se kandidátských zemí souboru právních předpisů (acquis) Společenství a usnadnit těmto zemím obchod a přístup na trh.*

Země střední a východní Evropy, které podepsaly dohodu o přidružení ke Společenství, jež je zavazuje přizpůsobit svou legislativu souboru právních předpisů (*acquis*) Společenství, a které současně žádají o členství v Evropské unii, mají zvláštní status. Pro tyto země je možno navrhnout specifický model dohod o vzájemném uznávání. Tyto dohody se nazývají protokoly o evropském posuzování shody (ECAP – *European Conformity Assessment Protocols* – nebo PECA – **Protokol k Evropské dohodě o posuzování shody a akceptaci průmyslových výrobků**).

PECA by měly pokrývat výrobky spadající do působnosti právních předpisů Společenství a měly by zahrnovat všechny postupy nutné k ověření shody výrobků s těmito právními předpisy. Protokoly sestávají z rámcového protokolu a sektorových příloh. Rámcový protokol přijímá základní zásady týkající se vzájemného uznávání výrobků, vycházející ze zásady přijetí *acquis*. Sektorové přílohy jsou postupně přidávány.

¹⁹²⁾ Dohoda MRA s Izraelem pokrývá pouze správnou laboratorní praxi.

Na PECA je třeba pohlížet jako na podporu procesu sladování a jako na nástroj předvstupní strategie. Zároveň jsou prostředkem pro usnadnění obchodu mezi členskými státy a kandidátskými zeměmi, pro podporu postupného rozšiřování jednotného trhu na tyto země a pro podporu ochrany zdraví a bezpečnosti. Určujícím faktorem PECA je schopnost kandidátských zemí přesně zavést ty části souboru právních předpisů Společenství, které jsou přijaty v protokolu. Vzhledem k tomu, že PECA jsou založeny na přizpůsobování se předpisům Společenství, výrobky posuzované podle právních předpisů Společenství v členském státě nebo v kandidátské zemi mohou být uvedeny na trh Společenství i na trh kandidátské země.

PECA jsou založeny na následujících podmínkách nezbytných pro přijetí a zavedení souboru právních předpisů Společenství s cílem zajistit co největší vzájemnou otevřenost trhů až do vstupu kandidátských zemí:

- postupné přizpůsobování rámcových zákonů,
- postupné přizpůsobování sektorových právních předpisů se směrnicemi nového přístupu a s dalšími směrnicemi,
- rozvoj technické infrastruktury zajišťující technickou způsobilost orgánů zapojených do postupů posuzování shody na úrovni vyžadované Evropskou unií,
- vytvoření struktur nutných ke správnému prosazování *acquis*, a
- zohlednění potřeby kandidátských zemí určit postupy a prostředky pro správné provádění dozoru nad trhem.

Jako součást předvstupní strategie podporuje Komise kandidátské země pomocí programů technické pomoci zaměřených na přizpůsobení jejich právních předpisů právním předpisům Společenství. Tato podpora je často zakončena bilaterální pomocí členských států.

9.4 Technická pomoc

- *Technická pomoc je základem pro vytvoření homogenního, průhledného a důvěryhodného technického prostředí, jemuž mohou orgány veřejné moci, hospodářské subjekty a uživatelé důvěřovat.*
- *Cílem technické pomoci je dostupnost vysoce jakostních výrobků na trhu.*

Technická pomoc je přenosem znalostí a legislativních koncepcí, například nového přístupu a globálního přístupu, ale také přenosem nejlepších evropských praktických postupů. Díky tomu je možno ve všech oblastech sdílet evropské zkušenosti s partnery z nečlenských zemí s cílem zrušit překážky obchodu díky zvýšené slučitelnosti nebo harmonizaci na mezinárodní úrovni a zvýšit investice členských států do cílových zemí a naopak. Tímto způsobem by úspěšné zavedení mělo přinášet prospěch oběma stranám. Hlavním cílem technické pomoci je tudíž nárůst obchodních vztahů a investičních příležitostí, zlepšování jakosti zboží na domácím trhu, pomoc cílových zemím při rozvíjení její vlastní infrastruktury a posilování lidského potenciálu země v technických oblastech.

Programy technické pomoci se uskutečňují v rovině institucionální spolupráce, normalizace, metrologie, certifikace, akreditace, řízení a zabezpečování jakosti. Tyto programy jsou určeny pro země, které nejsou v těchto oblastech na úrovni srovnatelné s členskými státy. Vzhledem k tomu, že některé partnerské země dosáhly takového stupně hospodářského a průmyslového rozvoje, kdy je již vybudována základní infrastruktura, může být pomoc směřována do oblastí jako např. zlepšování režimu regulace v určitých sektorech, popřípadě doladění infrastruktury nezbytné pro uzavření PECA či MRA.

Programy technické pomoci mohou být zaměřeny na jednotlivé státy či regiony. Existuje velký počet národních programů, které jsou většinou velmi široké a pokrývají všechna hlediska technické pomoci. Neexistuje ovšem jednotný model technické pomoci, neboť každá země se nachází v různém stadiu vývoje a usiluje o splnění odlišných cílů. I sama Komise má pro jednotlivé případy různé priority, například tam, kde lze technickou pomoc využít jako součást vstupní strategie. Příkladem regionální pomoci jsou programy PRAQ – Regional Programmes on Quality Assurance (regionální programy pro zabezpečování jakosti a další související oblasti). Zpočátku poskytují tyto programy Evropské unii informace o zemích střední a východní Evropy, následně bývají využity jako předběžný krok směrem k možnému přijetí těchto zemí do Evropské unie.

9.5 Dohoda WTO^{*)} o technických překážkách obchodu

- *Dohoda WTO o technických překážkách obchodu (Dohoda TBT – Technical Barriers to Trade) je nástrojem přístupu na trh, užívajícím množství opatření napomáhajících zamezit a odstranit technické překážky obchodu, které jsou způsobeny technickými předpisy, nezávaznými normami a postupy posuzování shody*

V této dohodě jsou stanoveny povinnosti, které se vztahují na technické předpisy a postupy posuzování shody vydané na národní či regionální bázi. Přílohou k dohodě o TBT jsou Pravidla správné praxe pro přípravu, přijímání a používání norem. Členové WTO jsou vybídnuti, aby zajistili přijetí a plnění této dohody ze strany normalizačních orgánů. Členové WTO mají veškerou podporu pro to, aby se v rámci svých možností aktivně podíleli na práci mezinárodních normalizačních organizací a na projednávání dohod o vzájemném uznávání (MRA) v oblasti posuzování shody.

Návrhy technických předpisů, které se odchyľují od mezinárodních norem a mají významný vliv na obchod, musí být zveřejněny a oznámeny prostřednictvím sekretariátu WTO ostatním členům, kteří mohou předložit připomínky a v případě potřeby mohou požadovat diskusi o návrzích. Pokud i po těchto diskusích přetrvává technická překážka obchodu, může nesoulad vést ke konzultačnímu řízení a popřípadě i ke smírnímu vyrovnání sporu.

^{*)} Pozn. překl.: WTO – Světová obchodní organizace.